

Дарина МОЙСІЄВИЧ
ЗВО спеціальності 242 Туризм та рекреація
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк
Науковий керівник – д-р. геогр. наук, професор кафедри
готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації
Леонід ІЛЬІН

ЕКСТРЕМАЛЬНИЙ ТУРИЗМ : ВИДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Туристична індустрія постійно розвивається й удосконалюється, пропонуючи мандрівникам нові види активного відпочинку, насиченого емоціями та враженнями. Одним з таких видів туризму є екстремальний туризм, що передбачає подорожі до потенційно небезпечних місць або участь у небезпечних для здоров'я людини заходах. Екстремальний туризм почав активно розвиватися наприкінці ХХ ст., коли набули широкої популярності стрибки з парашутом, рафтинг, альпінізм та багато інших видів небезпечних розваг [6]. У даний час екстремальний туризм є одним з найперспективніших у світі, оскільки демонструє швидкі темпи зростання.

Вважається, що екстремальний туризм виник як напрям спортивного туризму, що передбачає проведення змагань на маршрутах, що включають подолання перешкод у природному середовищі та на штучних об'єктах.

Існує багато визначень поняття «екстремальний туризм». У науковців відсутня єдність поглядів щодо самостійності цього виду туризму. Аналіз літературних джерел засвідчує, що екстремальний туризм є вид активного туризму, спрямований отримання гострих відчуттів, іноді з ризиком для життя і здоров'я мандрівника [1–4].

Екстремальний туризм має багато спільного зі спортивним та пригодницьким туризмом, проте суттєво відрізняється основною метою та формами реалізації. Так само як і спортивний туризм, екстремальний туризм передбачає значні фізичні навантаження, але при цьому він не спрямований на досягнення спортивних результатів. Як і пригодницький туризм, екстремальний

туризм пов'язаний з несподіванками, але основною метою екстремальних туристів є не власне пригода, а задоволення потреб у гострих відчуттях, що виникають у процесі перевірки своїх сил та здібностей, балансування на межі серйозного ризику для здоров'я та життя людини.

Визначення рівня екстремальності є досить суб'єктивним і залежить від підготовки, нагромадженого досвіду, темпераменту та психофізіологічних якостей особистості. У зв'язку з цим, для багатьох людей екстремальним може бути будь-який вид діяльності, що не зустрічається у звичайному житті, що викликає сплеск емоцій та своєрідний позитивний стрес для організму.

Екстремальний туризм залежно від середовища реалізації прийнято розділяти на п'ять основних видів: водний, наземний, гірський, повітряний, екзотичний. До *водних видів екстремального туризму* належать дайвінг, вейкбординг, водні лижі, віндсерфінг, серфінг, кайтерфінг, каякінг, флайбординг, рафтинг), *наземних* – спелеотуризм, кінний туризм, велотуризм, мунтенбайкінгсендбоурдинг, сафарі-тур, альпінізм, гірські лижі, сноубординг, *повітряних* – парашутизм, банджі-джампінг, роуп-джампінг, вінгсют, параглайдінг, дельтопланенізм, кайтинг, польоти на повітряній кулі, *екзотичних* – космічний туризм, подорожі на Північний та Південний полюси, джайло-туризм, .

Екстремальний туризм може розвиватися за наявності специфічних природних або створених людиною ресурсів. В Україні найбільше розвиненими видами екстремального туризму є: повітряний (стрибки з парашутом та повітряна акробатика (парашутизм), повітроплавання); водний (сплав по річках з подоланням порогів (каякінг, рафтинг, сплави на байдарках і катамаранах), катання на воді на дошках, дайвінг; гірський (подолання гірських перевалів, сходження на гірські вершини (альпінізм), спуск та прохід у природні печери (спелеотуризм), скелелазіння); велосипедний (велотріал, велосипедний багатоденний похід, подорож на велосипеді у горах (маунтінбайкінг), спуск крутосхилами на велосипеді (даунхілл); лижний (багатоденні походи взимку,

гірські лижі та сноубординг); пішохідний (трекінг, багатоденні походи рівнинами та горами, спортивне орієнтування).

Про зростання популярності екстремальних видів туризму свідчить збільшення кількості екстрим-туристів, поява нових клубів, змагань, збільшена відвідуваності відповідних сайтів та відчутний прогрес у техніці спортивного туризму. Водночас у розвитку вітчизняного екстремального туризму залишається ще багато проблем. Вирішення їх прискорить формування ринку екстремальних подорожей в Україні та зробить вітчизняні туристичні агенції, які пропонують програми активних видів туризму, конкурентоспроможними на вітчизняному та світовому туристичному ринку.

Список використаних джерел:

1. Абрамов В., Оплаканець К. Перспективи розвитку екстремального туризму. *Вісник Харківської національної академії міського господарства*. 2012. №4. С. 77–79.
2. Ільїна О.В. Туризм. Рекреаційна географія. Поняття і терміни. Луцьк: Терен, 2004. 104 с.
3. Мангушев Д. В., Соколова В.В., Тимків Н. Я. Перспективи розвитку екстремального туризму в Україні. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2016. Т. 21. Вип. 5 (47). С. 32–36.
4. Паньків Н., Дрозд Н. Тенденції розвитку екстремального туризму. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Т. 1. С. 130–145.
5. Хмара М. Н., Торченко О. В. Перспективи розвитку екстремального туризму. *Грааль науки*. 2021. № 4. С. 443–448.
6. Baldacchino G. *Extreme Tourism: Lessons from the World's Cold Water Islands* (1st ed.). 2006. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780080458779>